

FEMINIZÁCIA CHUDOBY NA SLOVENSKU

THE FEMINIZATION OF POVERTY IN SLOVAKIA

HERMÍNA MAREKOVÁ

ABSTRAKT

Žena, ktorá si buduje svoju kariéru, dostáva napriek svojej snahe nižšie finančné hodnotenie. Žena, ktorá sa cíti dobre v role matky, dokonca nie je ohodnotená vôbec nijako. Stereotyp ženy sa posilňuje.

Kľúčové slová: feminizácia, kariéra, stereotyp

ABSTRACT

A woman building her career receives lower remuneration despite all her efforts. What is more, a woman who feels comfortable in the role of a mother is not remunerated in any way. The stereotype of women is being reinforced.

Ke ywords: feminization, career, stereotype

Úvod

Feminizácia chudoby je problémom aj u nás a je jednou z príčin, prečo ženy nie sú schopné samy sebe pomôcť, a preto sa stávajú náchylnými na rodové násilie, čo je tiež dôvod, prečo sa cítia menejcenné. Najdôležitejšou príčinou je nerovné, diskriminačné postavenie žien na trhu práce, a to napriek tomu, že takáto forma diskriminácie je na Slovensku zakázaná (Mareková 2008).

Rodová (ne)rovnosť

Zvyčajný imidž úspešnej ženy je „superžena“, ktorá zvláda oveľa viac než jej mužský ekvivalent.

Žena, ktorá si buduje svoju kariéru, dostáva napriek svojej snahe nižšie finančné hodnotenie, v SR 78% mzdy mužov (Women in Transition 1999). Žena, ktorá sa cíti dobre v role matky, dokonca nie je ohodnotená vôbec nijako. Stereotyp ženy sa posilňuje. Pritom o budúcej

existencii spoločnosti rozhodujú práve matky. Prečo majú rodiť, keď to pre spoločnosť nemá (vyjadrenú) hodnotu? Pôrodom sa dokonca žena stáva celoživotne hendikepovanou a pri najmenšom probléme a pri dnešných partnerských vzťahoch bude znevýhodnená viacnásobne. Po rozvoje sa žena dostáva do nezávideniahodnej situácie.

Najčastejšie sa na trhu práce odráža nerovné postavenie žien vo forme segregácie, v závislosti od zamestnania. Ženy prevažujú v nízkopríjmových odvetviach hospodárstva, ako školstvo či zdravotníctvo.

Kým na európskej úrovni bol zárobok žien v roku 1995 v priemere o 28% nižší než u mužov a predstavoval 72% príjmu mužov, toto číslo je na Slovensku 78% platu mužov. (Women in Transition 1999).

Výsledky prieskumu Eurobarometra z roku 2009 na vnímanie nerovnosti sú v SR trochu odlišné od ostatnej časti Európy. Kým v EÚ vníma rozdiel až 62% opýtaných, v SR je to len 59%. Čo sa týka otázky nerovnomerného rozdelenia domácej práce v SR, len 23 percent opýtaných sa vyjadrilo, že ho pociťujú. Až 33% opýtaných predpokladá, že je malé percento žien vo vrcholovej politike (EÚ 20%). Na pretrvávajúce sexistické názory sa sťažuje v EÚ 20%, v SR 14% (Eurobarometer 2009). Náhodne vybrané údaje svedčia o pretrvávajúcom historickom stereotypu vnímania žien.

Podľa Národnej správy o ľudskom rozvoji v SR (2000) do tejto ohrozenej skupiny patria osamelé staršie ženy a ženy slobodné. Z pohľadu monetárnej chudoby sú najchudobnejšie osamelé ženy. Môžeme to vysvetliť ako dôsledok príjmovej nerovnosti žien. K príjmovej nerovnosti značne prispieva aj sexuálne obťažovanie na pracovisku, ktorého tolerovanie zo strany ženy je často podmienkou pre ďalší (lepšie ohodnotený) pracovný postup. Okrem platenej práce, ktorá je u žien ohodnotená slabšie, existuje aj práca neplatená, ktorú vykonávajú v prevažnej väčšine ženy, a ktorá sa často prehliada. Práca v domácnosti je pritom rozhodujúcim faktorom pre prežitie rodiny. V bývalých socialistických krajinách po vykonaní platenej práce na plný úväzok čakala (prípadne čaká) ženu druhá zmena v domácnosti. Bez väčšej pomoci, bez dostupných služieb mimo domácnosti, ktoré aj keby existovali, boli by finančne pre početné rodiny nedostupné. V strednej a východnej Európe je zaťaženosť žien platenou a neplatenou prácou týždenne 70 hodín, a to je až o 15 hodín viac, než vykonajú ženy zo západnej časti Európy. K feminizácii chudoby nesporne patrí aj feminizácia staroby. Jednou z príčin je aj skutočnosť, že ženy sa dožívajú vyššieho veku než muži. Ženy predstavujú až 65,5% obyvateľstva v dôchodkovom veku. V prípade jediného príjmu starobného dôchodku bez poberania vdovského dôchodku táto suma len o málo prevyšuje sumu na hranici chudoby (Bútorová, 1999).

Feminizácia chudoby sa veľmi citlivo dotýka neúplnej rodiny, kde sú prevažne ženy s deťmi. Neúplné rodiny – matky s deťmi či už rozvedené alebo slobodné – tvoria až 89% neúplných rodín.

Na Slovensku stále pretrváva patriarchálny kultúrny vzor, čo vyplýva aj z výskumu Bútorovej (1999). Na Slovensku je zaužívaný typický dvojpríjmový model domácnosti a napriek týmto faktom výskumy hovoria, že až 92% tak mužov ako aj žien očakáva od „správneho“ muža, aby bol schopný finančne zabezpečiť rodinu. (Bútorová, 1999).

Napriek týmto faktom aj na Slovensku badať medzinárodný vplyv a po vstupe do EU sme „nútení“ prijať opatrenia na odstránenie nezrovnalostí. V tomto je najdôležitejším dokumentom Národný akčný plán pre ženy. Tento dokument bol v Slovenskej republike prijatý v roku 1997. Dokument vychádza z Pekingskej platformy prijatej na 4. Svetovej konferencii o ženách v Pekingu v roku 1995.

V SR je najzávažnejšou príčinou chudoby žien nerovnomerné postavenie žien na trhu práce. K tejto nerovnosti prispieva aj časté sexuálne obťažovanie žien na pracovisku, ktoré ženy nezriedka akceptujú v záujme získania lepšie plateného miesta. V našich podmienkach stále prevláda kultúrny vzor patriarchátu a väčšinu neplatených prác vykonávajú ženy.

Záver

K zmene by určite prispelo eliminovanie rodových stereotypov z výchovy a vzdelávania a presadzovanie rodovo citlivého prístupu počas socializácie. Otázkou je, či je možná nesexistická socializácia? Podľa niektorých autorov cieľavedomá nesexistická socializácia rodičov má pozitívny vplyv na deti (Renzetti, M., 2003).

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

BÚTOROVÁ,Z.,FILADELFIOVÁ, J.,GURÁŇ, P.,GYARFAŠOVÁ, O., FARKAŠOVÁ, K. 1999. *Rodová problematika na Slovensku*. In: Slovensko 1998-1999, Inštitút pre verejné otázky, Bratislava (1999).

FILADELFIOVÁ,J., GURÁŇ, P.,BÚTOROVÁ, Z.1999b. *Rodové štatistiky na Slovensku*. Medzinárodné stredisko pre štúdium rodiny, Bratislava 1999

STANDARD EUROBAROMETER 72 /Autumn 2009. – TNS Opinion & Social . *Národná správa. Zhrnutie. Slovenská republika*.

Dostupný: http://ec.europa.eu/slovensko/news/eurobarometer_72_sk.htm

MAREKOVÁ, H.2008. *Násilie v rodine a sociálna práca. Rodové násilie*. 2008. Dizertačná práca, 75-61-9, Trnavská univerzita v Trnave

Národná správa o ľudskom rozvoji Slovenská republika 2000 Dostupný:
http://www.cphr.sk/undp2000sl_06_cast3.pdf

RENZETTI, C. M. 2003. *Ženy, muži a spoločnosť*. Praha: Nakladateľství Karolinum, 2003.
642 s. ISBN 80-246-0525-2.

ŠÚSR, dostupný: <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=4>

WOMEN IN TRANSITION. 1999. In: *Národná správa o ľudskom rozvoji Slovenská republika 2000* http://www.cphr.sk/undp2000sl_06_cast3.pdf

Kontakt

PhDr. Hermína Mareková, PhD.

FSS VŠD

hermina.marekova@vsdanubius.sk